

kruh z perli. Zlaté mince po 20korunách mají průměr 21 mm, po 10korunách průměr 19 mm. Remedium obnáší při hrubé váze 2 tisíce, při ryzím obsahu 1 tisícinu. Nejmenší připuštěná váha dvacetikorun jest 674 g, desetikorun 337 g. Zlaté mince, které následkem delšího oběhu klesly pod váhu pasírní, vezmou se na účet státu, aniž by tedy co s ceny jejich se sráželo, z oběhu a budou roztaveny.

Mince, které jiným způsobem než obyčejným oběhem byly ztenčeny, budou od státních a ostatních veřejných pokladen, k nimž přišly, vzaty z oběhu za náhradu své vnitřní hodnoty a budou z nich mince nové raženy. Toliko 20koruny budou raženy též na účet soukromníků a to potud, pokud státní mincovna není zaměstnána. Ražebné nesmí přesahovati 0.30% ceny. Čl. 9 cit. zákona stanovil, že dukáty mají se i v budoucnosti raziti, nikoli však osmi- a čtyřzlatníky zák. ze dne 9. března 1870 zavedené.

Drobnou mincí korunované měny jsou koruny, dvacetihaléře, desetihaléře, dvouhaléře a haléře. Koruny razí se ze směsi 835 tisícín stříbra a 165 tisícín mědi, tudíž z 1 kg. mincovního stříbra 200 korun ve váze po 5 g. Remedium v ryzím obsahu obnáší 3 ve váze 10 tisícín. Na líci mají koruny císařovo poprsí, na rubu císařskou korunu, označení hodnoty a rok, kdy byly raženy. Nápis přiměřeně zkrácený zní jako při mincích zlatých. Okraj jest hladký a obsahuje v prohloubených písmenech heslo: »Viribus unitis«. Koruny razí se toliko na účet státu a bude jich v Rakousku vydáno úhrnem za 140 milionů korun. Dvaceti- a desetihaléře razí se z ryzího niklu a sice z 1 kg. 250 dvacetihalířů nebo 333 desetihalířů. Na líci těchto mincí jest císařský orel, na rubu udání hodnoty a rok, kdy mince byla ražena. Okraj jest vroubkovaný. Dvacetihalíř má v průměru 21 mm., desetihalíř 19 mm. Niklové mince razí se toliko na účet státu a to v obnosu 42 milionů korun. Dvouhaléře a haléře pozůstávají ze směsi 95 dílů mědi, 4 dílů cínu a 1 dílu zinku, a razí se z 1 kg. této směsi 300 dvouhalířů nebo 600 halířů. Na líci bronzových mincí jest císařský orel, na rubu hodnota a rok, kdy mince jest ražena. Průměr jejich stanoven jest na 19 resp. 17 mm. Mince bronzové razí se toliko na účet státu a nesmí přesahovati obnos 18,200,000 korun.

Stříbrné, niklové a bronzové mince, které následkem delšího oběhu a opotřebování na váze nebo zřetelnosti značně utrpěly, budou sice od veřejných pokladen při placení a výměně přijímány, budte však na účet státu vzaty z oběhu. Mince jinak na váze zmenšené, proražené nebo zfalšované mají příležitostně státní a ostatní veřejné pokladny opatřiti známkou, která je vylučuje ze zákonného objemu, mince zfalšované však budtež hned beze vší náhrady vzaty z oběhu a zaslány hlavnímu mincovnímu úřadu ve Vídni. Levantské tolary budou se dle čl. XXII. cit. zák. i nadále jakožto obchodní mince raziti. (Viz čl. Bankovky, Měna korunová, Peníze papírové.)

Ministerstvo císařského domu.

I. Císařský dům.

1. Cís. patentem ze dne 1. srpna 1804 prohlásil císař František II., že pro vladaře domu a monarchie jeví se býti nutným, aby zachována a utvrzena byla úplná rovnost titulu a dědičné důstojnosti s nejpřednějšími evropskými vladaři a mocnostmi, jež suverénům Rakouska přísluší jak vzhledem k pradávnému lesku jich arcidomu tak i vzhledem k velikosti a lidnatosti jich státu z tak značných království a neodvislých knížectví se

skládajících a kteráž mezinárodní zvyklostí a traktáty jim jest pojištěna. Za tím účelem císař František II. následuje příkladu ruského císařského dvoru a samovládců Francie udělil rakouskému domu vzhledem k jeho neodvislým státům rovněž dědičný titul císařský. Dle toho měli všichni nástupci z rodu Habsbursko-Lotrinského míti titul a důstojnost dědičného císaře rakouského. Zároveň pak cit. patent dále nařídil, že vedle titulu dědičného císaře rakouského se má místo titulatury posavad obvyklé užívati titulatury následkem změny poměrů nově upravené. V 2. odst. cit. pat. dále císař František II. ustanovil: »Všem potomkům obojího pohlaví, jak Našim tak i Našich nástupců ve vladařství arcidomu budiž přikládán titul císařských královských princův a princezen, kromě titulu arcivévod a arcivévodkyň rakouských a titulu císařských královských Výsostí.« Na to nařízena úprava císařského titulu a znaku, a jednotlivé otisky nově stanoveného velkého, středního a malého titulu s vyznačením a popisem příslušného velkého, středního a malého znaku zaslány zemským vládám, jednak aby samy jich užívaly, jednak aby je dotyčným úřadům v zemi oznámily, jakož i vůbec v časopisech uveřejnily a všechno opatřily, čeho v takových případech jest třeba (d. dv. kanc. ze dne 22. srpna 1836).

Dle vyrovnání v r. 1868 mezi oběma polovicemi říše uzavřeného měl státní dualismus také v titulu vladařově dojíti výrazu; následkem toho císař nejv. listem ze dne 14. listopadu 1868 nařídil tehdejšímu říšskému kancléři svob. pánu Beustu, aby v souhlase s novou úpravou ústavních poměrů (v obou polovicích říše) při všech aktech vladařských zejména při uzavírání smluv jménem císařským s cizími mocnostmi bylo užíváno přiměřeného titulu a označení, a že pro budoucnost má zníti: »Císař rakouský, král český a. t. d. a apoštolský král uherský,« v dalším kontentu smlouvy že pak dle diplomatického zvyku může se užívati formy příhodně skrácené, zejména titulu: »Císař rakouský a apoštolský král uherský;« pak označení: »Jeho Veličenstvo císař a král« nebo »Jeho c. a k. apoštolské Veličenstvo«. V nejnovější době konečně nařídil císař v nejv. listě k ministru cís. domu a zevn. záh. hraběti Goluchowskému ze dne 4. října 1895, aby ministr cís. domu měl titul »ministra císařského a královského domu,« a že má o to pečováno býti, aby tohoto označení na dále v příslušných vyhotoveních se užívalo a zároveň při pojmenování tohoto ministerstva výrazu nabylo.

2. Členové císařského domu.

Všechny osoby s císařem ve svazku rodinném stojící a k nastoupení způsobilé nebo ti, kdo s takovou osobou jsou v manželském svazku takovém, že jich descendentí k nastoupení trůnu jsou způsobilí, jsou členy císařského domu. To jsou:

a) stejnorodá manželka císařova a stejnorodé vdovy dřívějších panovníků;

b) všichni princové a princezny, kteří pocházejí od společného otce domu z manželství stavu přiměřeného a dle domácích zákonů uzavřeného;

c) stejnorodé manželky a vdovy členů cís. domu.

3. Soukromoprávní postavení členů cís. domu.

Dle rodinného statutu nejv. cís. domu ze dne 3. února 1839 nabývají členové cís. domu 20. rokem zletilosti. Císaři jako hlavě cís. domu přísluší domácí moc nad veškerými jeho členy, pročež jemu náleží jednak jisté právo dozoru, jednak však též vrchní poručenství nad nezletilými členy.

Následkem toho mají všichni členové cís. domu při uzavření sňatku vyžádati si císařského svolení; i ku stálému pobytu členů cís. domu mimo území rakouskounherské monarchie jest zapotřebí svolení císařova.

Soudní pravomoc nad členy cís. domu vykonává úřad nejvyššího dvorského maršálka (čl. 5. vyhl. pat. k civilní jur. normě ze dne 20. listopadu 1852 č. 251; čl. III. uvoz. z. k nové jur. normě ze dne 1. srpna 1895 č. 110 ř. z.).

Vedení matrik ohledně členů cís. domu obstarává dvorský a hradní farář, jemuž též o křtech, sňatcích a úmrtích členů cís. domu naskytnuvších se mimo obvod dvorské a hradní fary, dotýčný farář má příslušné doklady cestou představeného biskupského ordinariátu předložiti (výn. min. kultu a vyuč. ze dne 9. listopadu 1853 č. 5017).

4. Právo trestní.

Urážky členů cís. domu trestají se dle § 64 tr. z. jako zločin žalářem od 1 do 5 let (viz čl. Urážka členů cís. domu). Členy cís. domu jako svědky vyslýchá v jich obydlí nejvyšší dvorský maršálek nebo, zdržují-li se mimo Vídeň, předseda sborového soudu I. stolice jich bydliště (§ 155 tr. ř.). Jelikož dle § 30 rodinného statutu nejv. cís. domu členové jeho mohou býti vyslýcháni toliko úřadem nejvyššího dvorního maršálka a jinými soudními úřady toliko cestou delegace ve jménu úřadu nejv. dvor. maršálka, budiž v případě § 155 jak v přípise k dotýčnému členu, jímž se tento žádá za určení času a místa výslechu, tak i v aktu o výslechu sepsaném, výslovně poznamenáno, že výslech se předsebere jedině na základě delegace ve jménu nejvyššího dvorního maršálka (výn. min. sprav. ze dne 14. května 1854 č. 8346). Od přísahy svědecké jsou členové cís. domu osvobozeni; dle § 31 rodinného statutu nejv. cís. domu platí na místě přísahy písemné jich prohlášení, s nímž též všechny právní účinky přísahy jsou spojeny (výn. min. sprav. ze dne 14. května 1854 č. 8346). Totéž platí dle nového s. ř. i v civilním říz. soudním (čl. VI. č. 2 uv. zák. k nov. s. ř. a § 328, odst. 3 n. s. ř.).

5. Práva zvláštní.

Zletilí arcivévodové jsou členy panské sněmovny (§ 2 zákl. z. st. ze dne 21. prosince 1867 č. 141 ř. z.) a sněmovny magnátů (§ 2 lit. A uher. čl. zák. VII. z r. 1885). Ohledně apanáží jednotlivých členů cís. domu srv. čl. »Lista civilní«. Členové cís. domu požívají pro své korespondence osvobození od porta (čl. 1 zák. ze dne 2. října 1865 č. 108 ř. z.), jakož i osvobození od povinnosti ubytovací (§ 10 zák. ze dne 11. června 1879 č. 93 ř. z.).

II. Obor působnosti ministerstva cís. domu (nyní c. a k. domu) byl stanoven nejv. roz. ze dne 12. dubna a 27. května 1852. V působnost jeho spadají veškeré záležitosti, které se týkají státoprávního postavení panující dynastie a celého cís. domu, jakož i statutárních poměrů nejv. rodiny a jejích členů; jeho povinností jest práva císařského domu a cís. rodiny zastávati a při vnitřních rodinných záležitostech ve smyslu nejv. rozkazů v tom směru vydaných intervenovati, zejména šetře předpisů rodinného statutu z r. 1839 o vzájemných právech a povinnostech členů cís. domu. Ministru cís. domu dle toho přísluší zejména činiti návrhy ve příčině zachování nebo rozmnožení kmenového jmění císařského rodinného zaopatřovacího fondu a císařského rodinného fideikomisu, pak pečovati o vyplácení příslušných apanáží, věn, vdovských podílů, výbav a ji-

nakých příjmů členům císařského domu z pokladny státní; při sňatku arcivévod a arcivévodkyň má spolupůsobiti při navrhování smluv svatebních jak za příčinou zachování rodinného statutu, tak i zřetelem k ohledům státním, lesku, titulu atd.; při sňatku s cizími princí a princeznami navrhuje plné moci pro komisary sňatek vyjednávající, dále navrhuje renunciační akty pro arcivévodkyně a pod. a opatřuje po případě potřebnou dispens překážek manželství u papežské stolice; dále působí jako notáři při zřizování listin v záležitostech rodinných a státních členy císařského domu vydávaných, obstarávají ověření podpisů a uložení jich v domácí archiv; konečně přísluší mu též vedení protokolu o skutečných tajných radách, vyhotovení jich jmenovacích dekretů a intervence při skládání přísahy.

Ministerstvo financí.

Ministerstvu financí přísluší vrchní vedení finanční správy; sídlo jeho jest ve Vídni. V čele jeho stojí ministr financí.

I. Obor působnosti.

V obor působnosti ministerstva financí náleží:

1. všechny záležitosti týkající se správy státního jmění vůbec, jakož i všech státních příjmův a vydání, pokud nejsou výslovně přikázány jinému centrálnímu úřadu (tak jest z ressortu ministra financí vyloučena správa státních statků a lesů a přikázána ministerstvu orby); dále náleží v obor působnosti ministerstva financí podávání návrhů ve příčině stanovení pravidel pro vybírání daní a dále evidence všech přímých a nepřímých daní a dávek vůbec, jakož i vyřizování žádostí za poshovění nebo snížení daní již vyměřených; rovněž vliv na záležitosti erárního, cestního a mostního myta; konečně řízení a dohled nade všemi státními pokladnami, pokud nepodlehají výhradně jinému úřadu centrálnímu.

2. Všechny záležitosti státního úvěru. Sem náleží:

- a) provádění úvěrních operací;
- b) záležitosti týkající se státního dluhu;
- c) povolování přepsání (nyní dle výn. min. fin. ze dne 19. října 1871 jest to přikázáno říditelství státního dluhu) nebo výměny úvěrních papírů, jakož i výměry falsifikátů za pravé papíry úvěrní.

3. Všechny záležitosti, které se týkají úpravy peněžního obchodu, tedy záležitosti bankovní a bursovní (v souhlasu s ministerstvem obchodu), vliv na všechna jednání o soukromých podnicích, jež působí bezprostředně na úvěrní poměry státu nebo na peněžní obchod.

II. Úkony ministerstva financí obstarávají dvě hlavní oddělení, a sice:

1. kancelář prezidiální a

2. sekce; každá z nich má v čele sekčního chéfa; tyto sekce dělí se v departementy, jež řízeny jsou ministeriálními nebo sekčními rady; kromě toho jest ještě několik účetních oddělení pro službu účetní a censurní.

Agendu celní má ministerstvo financí spravovati v souhlasu s ministerstvem obchodu; nařízením ze dne 12. května 1892 č. 78 ř. z. zřízena zvláštní celní rada (Zollbeirath), jež stojí ministerstvu financí po boku jako poradní orgán v záležitostech sazbových.

Ministerstvo financí sestavuje státní rozpočet, jenž se každoročně říšské radě předkládá a má tudíž v dorozumění s ostatními ministerstvy také příslušný vliv na výdeje těchto.

III. Správní úřady ministerstvu financí podřízené jsou: centrální komise pro úpravu daně pozemkové, říditelstva loterní, generální říditel-